

מפגש מס' 81

דף למנחה

עמוס ג'-ז'

תוכן הפרקים שנלמדו השבוע

פרק ג' - הנבואה כהתראה

פרק ד' - מכה אחרי מכה והעם לא שב

פרק ה' - קינה ואזהרה מפני יום ה'

פרק ו' - שבירת השאננות של העם

פרק ז' - מראות הנבואה

לימוד מעמיק

אשליית הביטחון והיציבות

השבוע למדנו את מרכז נבואתו של עמוס. כבר מההקדמה של הספר, ניתן ללמוד רבות על הנבואות הנאמרות בו: דברי עמוס אשר-היה בנקדים מתקוע אשר חזה על-ישראל בימי עזיה מלך-יהודה ובימי ירבעם בן-יואש מלך ישראל שנתים לפני הרעש (א', א). הספר פותח בנקודת זמן מאוד ספציפית, שמלמדת אותנו על ההקשר התקופתי בו ניבא עמוס, ואף נותנת לנו הצצה לעתיד, לאירוע עליו יקדים וינבא הנביא. נבחן את שני אלו בשיעור זה.

חלק א - תקופת שפע ויציבות

עמוס ניבא בתקופה זוהרת בתולדות ממלכות ישראל - בימי ירבעם בן יואש ובימי עזיה מלך יהודה. תקופתם של שני המלכים הללו מאופיינת ביציבות שלטונית. כל אחד מהם מלך כמה עשרות שנים (ירבעם - ארבעים ואחת, עזיהו - חמשים ושנים), רבות מהן במקביל זה לזה. בנוסף לכך, שני המלכים הללו הרחיבו את גבול ישראל ושלטו על המרחב ביד רמה:

על עוזיהו מסופר כי השיב ליהודה את אילת - עיר הנמל הדרומית ששמשה למסחר עם אפריקה, ונלקחה מיהודה על ידי האדומים: הוא בנה את-אילת וישבה ליהודה (מל"ב י"ד, כב). בדברי הימים מתוארים גם נצחונותיו על עמים נוספים הגובלים ביהודה: ויעזרהו הא-להים על-פלישתים ועל-הערבים הישבים בגור-בעל והמעוונים: ויתגו העמונים מנחה לעזיהו וילך שמו עד-לבוא מצרים כי החזיק עד-למעלה: (דבה"ב כ"ו, ח-ז), כמו כן, מרחיב הכתוב לתאר את השיפורים הצבאיים הרבים בתקופתו: ויבן עזיהו מגדלים בירושלם... ויהי לעזיהו חיל עשה מלחמה יוצאי צבא לגדוד... ויבן להם עזיהו לבנה צבא מגנים ודמחים וכובעים ושרינות וקשתות ולאבני קלעים: ויעש בירושלם חשבנות מחשבת חושב להיות על-המגדלים ועל-הפגנות לירוא בחצים ובאבנים גדלות ויצא שמו עד-למרחוק כי-הפליא להעזר עד כיהזק (שם ט-טו).

גם בממלכת ישראל מאופיינת התקופה הזו בשגשוג ובטחון. לאחר תקופה ארוכה של כריעה תחת עול הארמים, התהפכו היוצרות בימי יואש מלך ישראל, עד שבנו, ירבעם, הסיג את הארמים ו - השיב את גבול ישראל מלבוא חמת עד דים הערבה (מלכים ב' י"ד, כה).

תיאורים אלו יוצרים תמונה בה שתי הממלכות של עם ישראל, יחדיו, מגיעות בגודלן ובחוזקן כמעט לגודלה של ממלכת שלמה. הצירוף של 'מלבוא חמת' יחד עם 'לבוא מצרים' של עוזיהו, מזכיר את הטווח ממנו הגיע קהל ישראל לחג בימי שלמה: מלבוא חמת עד נחל מצרים (מל"א ח', ס"ה).

עמוס מתייחס רבות בנבואתו לתרבות השפעה שהביא אתו הבטחון הפוליטי: הוֹי הַשְּׂאֲנָנִים בְּצִיּוֹן וְהַבְּטָחִים בְּהַר שְׁמֶרֶן... הַשְּׂכָבִים עַל-מִטּוֹת שֵׁן וְסֹרְחִים עַל-עֲרִשׁוֹתָם וְאֹכְלִים כֶּרִים מִצֹּאן וְעֹגְלִים מִתּוֹךְ מִדְבָּר (ו', א-ד). הוא מזכיר את ההשוואה המתבקשת לימי דוד ושלמה, אלא שטמונה בה גם ביקורת לא פשוטה: הַפְּרֻטִים עַל-פִּי הַנְּבִל כְּדוֹד חֲשָׁבוּ לָהֶם כְּלִי-שִׁיר: הַשְּׂתִים בְּמִדְבָּר יִזוּ וְרֵאשִׁית שְׂמָנִים יִמְשְׁחוּ וְלֹא נִחְלוּ עַל-שֹׁבֵר יוֹסֵף (ו', ה-ו). העם, ובעיקר שכבת השלטון, מרגילים עצמם לחיי המותרות ובטחים בכחה הרב של הממלכה כדי ליהנות ממנעמיהם, הם מנסים להידמות לדוד ולשלמה בעושרם ובכבודם, אך יחד עם זאת משחזרים גם את היחס הקשה לדלת העם שהיה בימי שלמה. הביטוי 'שבר יוסף' מזכיר את תחילתה של מלכות ישראל - שנפרדה ממלכות בית דוד מתוך מרד של ירבעם בן נבט, שהיה ממונה על 'סבל בית יוסף' (מל"א י"א, כח). המרד של ירבעם והעם בבנו של שלמה נולד בשם החלשים בחברה, הדורשים הקלה במסים ובעול המלוכה המפוארת; והנה, כמאתים שנה לאחר מכן, ממלכת ישראל מאמצת את הגישה והעשירון העליון חי בכל טוב על חשבון השכבות החלשות: שְׂמָעוּ הַדְּבָר הַזֶּה פְּרוֹת הַבְּשֵׁן אֲשֶׁר בְּהַר שְׁמֶרֶן הָעֵשְׂקוֹת דְּלִים הָרֵצָצוֹת אֲבִיוֹנִים הָאֲמֹרֹת לֹא-דִנִּיָּהם הִבִּיֵּאָה וְנִשְׁתָּה (ד', א). (עוד על השחיתות אליה מגיע העם בתקופת השפעה ראה בפוסט מאת הרב משה ליכטנשטיין, בפוסט מאת ד"ר צחי לב-רן ובסרטון מאת דוד נתיב)

בניגוד למעשיהם המושחתים בתחום החברתי, נראה כי תקופתו של עמוס אופיינה בעבודת ה' מאומצת: בָּאוּ בֵּית-אֵל וּפְשָׁעוּ הַגְּלָגַל הָרְבוּ לַפְּשָׁע וְהִבִּיאוּ לְבַקֵּר וּבְחִיכָם לְשַׁלֵּט יָמִים מְעֻשְׂרֵתִיכֶם: וְקִטְר מִחֶמְדַּם תוֹדָה וְקִרְאוּ נְדָבוֹת הַשְּׂמִיעוּ כִּי בֵן אֲהַבְתֶּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נֶאֱמַר א-דני ה' (ד', ד-ה) העם זובח ומקטיר ומקריב לה', אך עבודת ה' נעשית בכפיפה אחת עם לחיצת האביונים: וְעַל-בְּגָדֵים חֲבִלִים יִטּוּ אֶצְלָם כֹּל-מִזְבַּח וְיִזְנוּ עֲנוּשִׁים יִשְׁתוּ בֵּית אֱלֹהֵיהֶם (ב', ח) הבגדים איתם הם מתהדרים בבואם אל בית ה', והיין אותו הם שותים ומנסכים במשתאות החג, שניהם לקוחים בכח - כמשכון או קנס - מיד עניים קשי יום שאינם מסוגלים לשלם את ההלוואות שלקחו מן העשירים. את השבת והמועדים הם שומרים מתוך חובה בלבד, אך עסוקים במחשבותיהם על ה'קופה' שיעשו על חשבון העניים, ביום ראשון: הַשְּׂאֲפִים אֲבִיוֹן וְלִשְׁבִית עֲנִי-אֲרִי: לֵאמֹר מִתִּי יַעֲבֹד הַחֹדֶשׁ וְנִשְׁבְּרָה שֹׁבֵר וְהַשְּׁבֵת וְנִפְתַּח-הַבֶּרֶךְ לְהַקְטִין אִיפֹה וְלִהְגְדִיל שֶׁקֶל וְלַעֲוֹת מֵאֲזִנֵּי מִרְמָה (ח', ד-ה)

נראה שהעם חשים כי עבודת הקודש המפוארת שלהם מזכה אותם בעיני הבורא, ומספקת את הנדרש מהם. הם מתייחסים לחובותיהם ההלכתיות כדרישה שמספיק לסמן עליה 'זי', מבלי להתחייב למשמעות עמוקה יותר, ומתוך כך הם בטוחים בצדקתם וסומכים על מעשיהם הטובים לעניין מעמדם הרוחני. העם אף מצפים לבא יום הדין שיאיר על הצדיקים ויחשיך לרשעים, מבלי שהם מבינים כי הם עצמם הרשעים, שיפגעו בראשית יום ה': הוֹי הַמְתָּאוּסִים אֲתִיּוֹם ה' לְמַה-זֶּה לָכֶם יוֹם ה' הוּא-חֲשֹׁךְ וְלֹא-אֹר (ה', יח). גם כאשר עמוס מבקר את בית המלוכה ואף מנא על השמדתו, אמציה כהן בית אל מסרב להקשיב לתוכחתו ואף מתאר את דברי עמוס כמרד: קִשֹּׁר עֲלֶיךָ עֲמוֹס בְּקִרְבַּ בֵּית יִשְׂרָאֵל (ז', י).

שאלה לדין:

מה היחס בין ביקורת על השלטון לבין מרידה? בשלטון מלוכני, בו אין לעם כלים להשפיע על השלטון לפעול כרצונם, יתכן שאכן כל אדם בעל דעה חזקה כנגד דרכי התנהלות המלך, הוא איום למרד. אמנם, גם כיום, במדינה דמוקרטית, נשמעות בפולמוס הציבורי קריאות רבות המכנות אנשים בעלי דעות ביקורתיות נגד התנהלות השלטון כ'מורדים' או 'משת"פים'. כיצד ניתן להבדיל בין ביקורת הקוראת

לשינוי כיוון לבין ביקורת המבקשת להפיל את הממשל? מתי הופכת ביקורת מהבעת דעה לגיטימית לחתירה תחת הסמכות?

(קראו על כך ב [פוסט מאת אלישיב רייכנר](#) וב [פוסט מאת הרב אלי בן דהן](#))

מול חוסר היכולת של העם להבחין בטעותו ולשמוע את הביקורת, קורא עמוס לעם - כמו הושע ויואל לפניו - שיתקנו דרכיהם על ידי דרישה ישירה של ה' וחיפוש מתמיד אחר רצונו ודרכיו: כה אמר ה' לבית ישראל דרשוני וחייו (ה', ד); דרשו טוב ואל דרע למען תחיו ויהי כן ה' אלהי צבאות אתכם כאשר אמרתם (ה', יד). כדי להיות באמת בטוחים בתמיכה הא-להית, צריך לפתוח את עצמנו לביקורת ולשינוי, להיות עם היד על הדופק ולבחון כל הזמן האם אנחנו אכן עושים את רצון ה'. לרוב, ישנה נטייה טבעית לאדם להצדיק את מעשיו ולשכנע את עצמו (גם למפרע) שמה שעשה היה הדבר הטוב והנכון ביותר (קראו על כך גם ב [מאמר זה](#)). עמוס מנסה לנער את העם מנטייה הזו ולכוון אותם להתבוננות אמיתית ותמידית בדרכיהם. הדרכה מעשית לכך ניתן לראות באופן בו תיארו חז"ל את גדולי ישראל, שחיו עם חשש מתמיד 'שמה יגרום החטא' ותסור מעליהם הגנת ה'. חשש כזה מבטא יכולת אישית גבוהה להתגבר על הנטייה הטבעית להצדקה עצמית ולהזהר משאננות - אפילו בעבודת ה'. רק פניה ישירה אל ה', ודרישה אמיתית שלו ושל רצונו, יכולים להשיב את העם אל המסלול הנכון. אז, אולי, יחנן ה' אלהי צבאות שארית יִפְּקֶה (ה', טו). על קריאה זו של עמוס ראה ב [תלמוד הבבלי](#), וב [פוסט מאת הרב דוד מנחם](#).

זווית אישית

היכן בחייכם קרה שהמשכתם להצדיק את מעשיכם למרות ביקורת אמינה? כיצד ניתן להילחם בנטייה זו ולשקול את מעשינו בעין ביקורתית-מציאותית? וכיצד אפשר בכל זאת לזהות מקומות בהם הביקורת עלינו אינה מוצדקת?

חלק ב - הרעש

כחלק מהרקע לספר עמוס, הפסוק הראשון של הספר מקפיד להדגיש כי נבואתו של עמוס מתרחשת 'שנתים לפני הרעש'. הקדמה זו מסמנת לנו את היעד אליו מכוונות נבואותיו של עמוס, המתריע על החורבן הגדול שיבוא על העם בשל דרכיהם.

'רעש', הוא כינוי תנ"כי לרעידת אדמה. ישנו רעש גדול אחד אותו אנו מכירים מן התקופה בה ניבא עמוס - 'הרעש בימי עוזיה', המוזכר שנים רבות לאחר מכן בנבואת זכריה, כרעש עצום הזכור לדורות: וְנִסְתָּם כַּאֲשֶׁר נִסְתָּם מִפְּנֵי הָרֵעַשׁ בְּיָמַי עֲזִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה (זכריה י"ד, ה). מאורע זה, המוזכר בפתיחת הספר כהקדמה, מרומז במיוחד בסופו: רָאִיתִי אֶת־אֱ־דָנִי נֹצֵב עַל־הַמִּזְבֵּחַ וַיֹּאמֶר הֵן הַכִּפְתּוֹר וַיִּדְעֵשׂוּ הַסְּפִים וּבִצְעַם בְּרֹאשׁ כָּלֶם וְאַחֲרֵיתָם בַּחֲרֵב אֶהְרֹג לְאִיִּנוּם לְהֵם נֶס וְלְאִיִּמְלֹט לְהֵם פְּלִיט (ט', א). נראה כי עמוס מתאר את רגע תחילתו של הרעש, בו ה' שולח מלאך להכות בכפתור ולהרעיש (להרעיד) את אמות הספים. הרעש, מבטיח עמוס, הוא רק ההתחלה, ולאחריו תבוא חרב המלחמה שתחתום את החורבן. (ראה ב [פוסט מאת הרב ד"ר יואל בן-נן](#) וב [פוסט מאת ד"ר חיותה דויטש](#), שמזהים את המעמד הזה גם בספר ישעיהו)

מסגרת זו של נבואת עמוס יכולה להעיד על תיאורי ההרס הרבים המופיעים בתוכו, שבכולם מכוון הנביא להתריע בפני הרעש המתקרב ולהסביר את סיבתו הרוחנית. תיאורים אלו מתחילים כבר בפסוק הנבואה הראשון, שיתכן ומתאר את הרעש באופן ציורי כביטוי לכעסו של ה': ה' מִצִּיּוֹן יִשְׁאָג וּמִירוּשָׁלַם יִתֵּן קוֹלוֹ וְאָבְלוּ נְאוֹת הָרָעִים וַיִּבֶשׂ רֹאשׁ הַכְּרָמִל (א', ב). שאגתו של ה', המשמשת בספר לסמל את דבר ה' ותוכחתו, מרעישה את השמים והארץ. עמוס מפרט את הרס הבתים שיבוא בימי הרעש: וּפְקַדְתִּי עַל־מִזְבְּחוֹת בֵּית־אֱלֹהִים וְנִגְדַעְתִּי קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ וְנִפְּלוּ לָאָרֶץ: וְהִבִּיתִי בֵּית־הַחֲרֵף עַל־בֵּית הַקִּיָּץ וְאָבְדוּ בְּתֵי הַשָּׁן וְסָפוּ בְּתֵים רַבִּים נְאֻסֵהוּ (ג', יד-טו); כִּי־הִגַּה ה' מִצִּיּוֹן וְהָפָה הַבַּיִת הַגָּדוֹל רְסִיסִים וְהִבִּיתִי

הַקְטַן בְּקַעֲסִים (ו', יא). המזבחות, הבתים ומבני האבן הגדולים יתפרקו וישברו, כאשר הארץ תרעד. לא מדובר כאן בחורבן של מלחמה המתמקדת באנשים, אלא בחורבן הבתים עצמם. אמנם, חורבן בתים יביא איתו גם מוות: וְהָיָה אֲסִיּוֹתֵיהֶם עֲשָׂרָה אַנְשִׁים בְּבֵית אֶחָד וְיָמְתוּ (ו', ט), ובעקבותיו יגיעו יחידות החילוץ לחפש את הנספים במפולות: וְנִשְׂאוּ דוֹדוֹ וּמְסֻרָפוֹ לְהוֹצִיא עֲצָמִים מִן־הַבַּיִת וְאָמַר לְאִשְׁרֵי בֵּיתִי הַבַּיִת הַעוֹד עִמָּךְ וְאָמַר אָפֶס וְאָמַר הֲסֵ כִי לֹא לְהִזְכִּיר בְּשֵׁם ה' (ו', י).

שאלה למחשבה

כיצד לדעתכם מהווה רעש האדמה עונש מתאים לחטאיהם של ישראל כפי שהם מתוארים בדברי עמוס?

ניתן להציע, שהרעש בא כתגובה לשאננות ולבטחון של העם ביציבות השלטון, בשגשוג הכלכלי ובמצבם הרוחני. המצב בימיהם של המלכים הגדולים היה כה מוצלח, שהאנשים לא הצליחו להאמין שיכולה להיות נפילה. לאחר תקופת שפל ארוכה של העם אל מול אויביהם, ירבעם ועוזיהו המלכים, משקיעים רבות בביטחון הצבאי והכלכלי של העם, מתוך ניסיון להבטיח את עתידם באמצעים האנושיים העומדים לרשותם. הנביא מבקר את התפיסה הזו, המציעה כי חוזק ידם האישי של העם הוא שזיכה אותם בכח המלחמתי על הסביבה: הַשְּׂמָחִים לֹא דָבַר הָאֱמָרִים הָלוֹא בְּחֻזְקוֹ לְקַחְנוּ לָנוּ קְרָנִים (ו', יג). כתגובה לכך, מנבא עמוס שילקח מהם הבטחון הצבאי והארץ הרחבה בה זכו במלחמה: כִּי הִנְנִי מְקִים עֲלֵיכֶם בַּיִת יִשְׂרָאֵל נְאֻם־ה' אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת גּוֹי וְלֹחֲצוֹ אֶתְכֶם מִלְּבוֹא חֲמַת עַד־נַחַל הָעַרְבָה (ו', יד).

לפי ראות עיניהם של העם, הצלחתן של הממלכות לא תוכל להתערער, בוודאי שלא בתוך זמן קצר כפי שמאיים הנביא. הרעש שומט בפועל את האדמה מתחת לרגליהם של העם הבוטח, ומערער את הביטחון והיציבות שניסו לבנות ושעליהם נסמכו כל כך. כפי שמתאר הנביא כבר בתחילה, רעש האדמה המתקרב יהפוך את המצב לכל הגיבורים והאמיצים עליהם נסמכו הממלכות: וְאָבַד מְנוּס מִקֶּל וְחֻזְקוֹ לֹא יִאֲמֵץ כַּחַז וְגִבּוֹר לֹא יִמְלֹט נֶפְשׁוֹ: וְתִפֹּשׂ הַקֶּשֶׁת לֹא יַעֲמֹד וְקַל בְּרַגְלָיו לֹא יִמְלֹט וְרֶכֶב הַסּוּס לֹא יִמְלֹט נֶפְשׁוֹ: וְאֲמִיץ לִבּוֹ בַּגְּבוּרִים עָרוֹם יָנוּס בְּיוֹם־הַהוּא נְאֻם־ה' (ב', יד-טז). כחם וזריזותם של אנשי המלחמה לא יעמדו להם ביום פקודה, כשהארץ עצמה תרעד תחתם.

הידעת?

בארץ ישראל התרחשו לא מעט רעידות אדמה לאורך ההיסטוריה, חלקן גדולות וקטלניות. מקור הסיכון העיקרי לרעידות אדמה בישראל הוא העתק ים המלח, או בשמו העממי "השבר הסורי-אפריקאי". העתק זה הוא גבול בין שני לוחות בקרום כדור הארץ, הנעים אחד אל השני: הלוח הערבי (שעליו נמצאת רבת עמון והשטח שממזרח לירדן), שנע צפונה יחסית ללוח של סיני-ישראל (שעליו נמצאת ירושלים והשטח ממערב לירדן), שנע דרומה. קצב התנועה הממוצע הוא 5-10 מ"מ בשנה. יש עדויות היסטוריות רבות כי פעילות ססמית זאת גרמה באלפי השנים האחרונות להישנות של רעידות אדמה הרסניות וקטלניות, שגרמו לקורבנות והרס של בניינים בכל הישובים בארץ ישראל ובמדינות האזור. **בחפירות חצור מצא יגאל ידן עדות לרעש אדמה, בשכבה השייכת למאה השמינית לפני הספירה, היא תקופת עוזיהו.** בתקופת בית שני דווח גם כן על רעידת אדמה. "בשנת שבע למלכות הורדוס, והיה רעש בארץ היהודים שכמוהו לא נראה מעולם, והרעש גרם להרג רב בבהמות הארץ. גם כשלוש ריבואות אנשים נהרגו תחת מפולת הבתים, ואילו הצבא שחנה תחת כיפת הרקיע לא ניזק כלל באסון" (יוסף בן מתתיהו, קדמוניות היהודים). כמה רעידות אדמה בולטות נוספות: בשנת 749 לספירה נחרסה בית שאן לחלוטין וחדלה להתקיים; ב-1546 רעידת אדמה הובילה לצונאמי ששטף את כל העיר; אחר כך נשמע פגעה רעידת אדמה באזורים שהיום הם ישראל, סוריה ולבנון ולפי הערכות, נהרגו בין 10,000 ל-40 אלף אנשים (מספר עצום ביחס לגודל האוכלוסייה באותם ימים). גם ב-1837 ו-1927 היו רעידות אדמה חזקות יחסית.

הכומר הגרמני יוהאן נפומוק וזינו ביקר בטבריה לאחר הרעידה של 1837 בה נחרבה העיר צפת. הוא תיעד את תיאורה של אחת הניצולות היהודיות: "שמעת רעש כרעש של סערה חזקה... מההרים נפלו שברי-סלעים והעצים נדחקו אלי מרוב פחד... השקפתי על חומות העיר: בקיעים רחבים נתהוו בהן, התנועעו המגדלים, המינרטים, כיפת בית הכנסת... פתאום נדמה היה כאילו נטתה העיר כולה לצד הים, וכעבור רגע לא ראיתי דבר חוץ מענן, אבק עבה וכהה, שכיסה את כל העיר; אחר כך נשמע קול כקול רעם בגלגל ונשמעו צעקות זועה ויללות מפי אלפים... דרך הבקיעים בחומות העיר התפרצו התושבים המבוהלים כשהם נושאים איתם חלק מרכושם או שאר-בשרם פצוע או גופת-אדם רצוצה..." (מתוך [אתר פיקוד העורף](#)).

עוד על כך ראה בדברי עזריה מן האדומים, שחווה רעידת אדמה בימיו והסביר את הפסוקים לאור חוויותיו.

זווית אישית

על פי ההערכות, רעידת אדמה גדולה עלולה להתרחש באזורינו בכל רגע בשנים הקרובות. אחת לכמה זמן מרענן פיקוד העורף את תודעת הציבור לעובדה זו, ומפרסמים [הנחיות להיערכות לקראתה](#) העוסקות בין השאר [בקיבוע הרהיטים בבית](#), ו**בהכנת ציוד לחירום**. אילו תחושות מעלה בכך המחשבה על אירוע כזה? בדרך כלל, אנשים מעדיפים שלא לעסוק יותר מדי במחשבות שליליות על העתיד, כדי לשמור על תחושת ביטחון ויציבות. האמנם שאננות היא הפתרון היחיד לחרדה? איך נוכל לאזן בין הביטחון העצמי, לבין ההכרה בסכנות והצורך להיות מוכנים לקראתן? (קראו על [הכנה רגשית למצבי חירום](#)).

בסופו של דבר, עמוס אינו מתאר את רעידת האדמה כחורבן סופי, אלא כתזכורת שנועדה לנער ולעורר את העם כדי שיוכל להיבנות מחדש בצורה יותר נכונה: **אָפֶס כִּי לֹא הִשְׁמִיד אֱשְׁמִיד אֶת־בַּיִת יַעֲקֹב נְאֻם־ה': כִּי־הִנֵּה אֲנֹכִי מַצְנֶה וְהִנְעוּתִי בְּכָל־הַגּוֹיִם אֶת־בַּיִת יִשְׂרָאֵל כְּאִשׁוֹר יִנּוּעַ בְּכַבְדָּה וְלֹא־יִפּוֹל צֶרֶד אֶרֶץ: (ט', ח-ט) העם יתנער ויפוע בין הגוים, אך ישמר בתוך הכברה - המסנת - כמו הפסולת הנשארת לאחר הסינון, ומן הנשארים ימותו רק החוטאים העיקרים, על ידי חרב המלחמה (ט', ו). (עוד על כך ראה ב**פוסט מאת הרב ד"ר יואל בן-נון**).**

בסופו של דבר ישוב ה' להקים את הממלכה על רגליה, הפעם מתוך הכרת עראיותה המובילה לענווה: **בַּיּוֹם הַהוּא אֶקִּים אֶת־סֶפֶת דָּוִד הַנְּפִלֹת וְגִדְדֵתִי אֶת־פְּרִצֵיהֶן וְהִרְסֵתִי אֶקִּים וּבְנִיתִיהָ כִּי־מִי עוֹלָם (ט', יא). במקום 'בית יעקב', היציב, הגאה והבטוח לכאורה, תקום 'סכת דוד' - מבנה עראי המסמל ממלכה קדושה הנסמכת על בטחון בה' ומכירה בשבריריות בניינה ובקשר שבין מעשיה הטובים להצלחתה (עוד על פסוקי הסיום והנחמה ב**פוסט מאת הרב משה ליכטשטיין**, ב**פוסט מאת יהודה גליק** וב**סרטון מאת דוד נתיב**).**

סיכום

הנביא עמוס חי בתקופה של שפע ושגשוג בממלכות ישראל ויהודה. מצבו הטוב של העם הביא את שכבות השלטון העשירות לתרבות של תאוה והוללות, שנבנתה מבלי משים על חשבון חייהם של החלשים והנזקקים. העם האמין בבטחון רב הן בכחו והן במעמדו הרוחני - והרשה לעצמו שאננות יתרה בנוגע ליציבותו. עמוס בא להוכיח את העם על מחשבותם ומעשיהם. הוא מעורר את העם לפקוח את עיניו ולבחון את מצבו בשנית, ולא בשאננות. הוא תובע מהעם לדרוש את ה' באמת - לחיות בהתבוננות תמידית מה הוא רצונו מהם, ורק כך יהיו בטוחים. רעש האדמה הגדול עליו מנבא עמוס הינו שיאו של המסר: הרעש ישבור את כל מבני הפאר, יפגע גם בחזקים ובעשירים ויפריך את אשליית היציבות של הממלכה.

להרחבה

[מתן על הפרק - דף לימוד לפרקים א'-ב'](#)

[מתן על הפרק - דף לימוד לפרקים ג'-ד'](#)

[מתן על הפרק - דף לימוד לפרקים ה'-ו'](#)

[מתן על הפרק - דף לימוד לפרקים ז'-ט'](#)

[שיעור מאת ד"ר יואב ברזלי: מסורת יציאת מצרים בנבואת עמוס](#)

[שיעור מאת הרב דוד סבתו: מהו מוסר מונותאיסטי - סגנון ותוכן בנבואת עמוס](#)

[שיעור באת ד"ר צחי לב-רן: נבואת עמוס - על סדר חברתי וסמכות הורית](#)

[מאמר מאת ד"ר יונתן גרוסמן: האם יש מבנה ספרותי שלם לספר עמוס?](#)

הקדמה לקראת השבוע הבא

בשבוע הבא נסיים את הלימוד בספר עמוס וניגע ביחסי ישראל והעמים בספר זה. ובנוסף לכך נלמד את ספר עובדיה העוסק בנבואה לאדום.